

О.В. Цуканова, канд. екон. наук (*ХДУХТ, Харків*)

О.О. Горошанська, канд. екон. наук (*ХДУХТ, Харків*)

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА СТУДЕНТІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВНЗ

Найважливішою складовою інноваційного оновлення освітнього процесу вищої школи в сучасних умовах стає науково-дослідна робота студентів (НДРС), яка здійснюється в умовах кардинальних змін в змісті і технологіях вузівських вимог, переходу до якісних критеріїв оцінки освітньої ефективності, підвищення ролі самоосвіти у компетентнісному становленні особи. Науково-дослідна робота студентів є однією зі складових учбового процесу. Багато студентів, пройшовши школу НДР, залишаються в аспірантурі, захищають кандидатські дисертації і поповнюють викладацький склад ВУЗу. Основним завданням НДРС є координація науково-дослідної роботи студентів у всіх її видах та формах.

Для системного вирішення проблем роботи зі студентами в ХДУХТ виділяються три основні напрями дослідницької діяльності:

- навчально-дослідницька робота в рамках учбового процесу ;
- науково-дослідна робота, що доповнює учбовий процес;
- науково-дослідна робота, що паралельна учбовому процесу.

Основним завданням учбово-дослідницької роботи в рамках учбового процесу є навчання студентів навичкам самостійної теоретичної та практичної роботи. Необхідними компонентами навчально-дослідницької діяльності є: самостійна робота і користування літературою, бібліографічними покажчиками, каталогами. НДРС, яка включена в навчальний процес, сприяє закріпленню навчальних знань, розвиває високу вимогливість до себе, акуратність, точність в роботі і наукову об'єктивність, отриманню кожним студентом навичок дослідження.

Форми НДР, що доповнюють учбовий процес, це виступ студентів з доповідями на наукових конференціях, семінарах і участь в конкурсах, олімпіадах. Тут основним завданням є вихід за рамки програми навчання, індивідуалізація процесу навчання, створення передумов для забезпечення продовження освіти в аспірантурі.

Завдання НДР, що паралельна навчальному процесу, – це наукова професіоналізація обдарованих студентів під керівництвом викладачів і наукових співробітників, тобто спеціалізація та підготовка

до аспірантури. Вона передбачає їх участь у наукових дослідженнях, наукових темах, що виконуються кафедрами на держбюджетній і госпдоговірній основі. При цьому студенти освоюють специфіку НДР, набувають навички роботи в наукових колективах, а наукові керівники виявляють своїх майбутніх аспірантів і співробітників.

В цілому у ХДУХТ використовуються традиційні форми залучення студентів до науково-дослідної роботи:

- навчально-дослідницька робота за учбовими планами;

- включення елементів НДР в учбові заняття;

- дипломні роботи з дослідницькими розділами або цілком науково-дослідного характеру;

- індивідуальні науково-дослідні роботи студентів, тобто участь студентів в розробці певної проблеми під керівництвом конкретного наукового керівника з числа професорсько-викладацького складу;

- участь в Міжнародних, Всеукраїнських, республіканських, регіональних, внутрішньовузівських, факультетських, університетських, міжвузівських наукових конференціях; виставках науково-дослідних робіт;

- участь в конкурсах різного рівня на кращу студентську наукову роботу, на здобуття іменних стипендій, студентські публікації тощо.

Слід зазначити, що, на жаль, науково-дослідною роботою у ВНЗ займається тільки третина студентів. Участь студентів у проведенні наукових досліджень для підприємств і організацій, у конкурсах на гранти є скоріше винятком із правил.

Причинами подібної тенденції є ряд чинників, які перешкоджають розвитку науково-дослідної діяльності студентів, є:

- недостатнє фінансування наукових досліджень

- відсутність матеріального стимулювання учасників НДР;

- проблема послевузівського працевлаштування;

- відсутність соціальних пільг як заохочення за наукову діяльність;

- відсутність можливості впровадження студентських розробок в практичну діяльність.

Слід зазначити, що зазначені негативні чинники спостерігаються не тільки в ХДУХТ, але і в багатьох вищих учбових закладах країни. Тому першочерговим завданням на сьогоднішньому етапі стає розробка заходів для заохочення участі студентів в науково-дослідній роботі.